

DEPUTAT ÎN PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

MD-2073, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 105

www.parlament.md

24 decembrie 2014

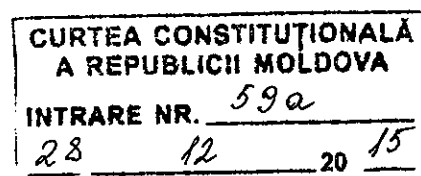
SV nr. 104

Curtea Constituțională a Republicii Moldova

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova

SESIZARE

prezentată în conformitate cu art. 25 lit. g) din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și articolele 38 alin. (1) lit. g) și 39 din Codul Jurisdicției Constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995

I. AUTORII SESIZĂRII

1. Ivanov Violeta, Mîndru Victor, Balmoș Galina, Bannicov Alexandr, Golovin Boris, Gorilă Anatolie, Gudumac Elena, Mihalache Corneliu, Porcescu Petru, Reșetnicov Artur, Stati Sergiu, Vitiuc Vladimir, Vremea Igor, Zagorodnîi Anatolie.
2. Deputați în Parlament
3. bd. Ștefan cel Mare 105
4. tel. 022268 523

II. OBIECTUL SESIZĂRII

Obiectul prezentei sesizări este Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 1877-VII din 21 decembrie 2015 privind desemnarea candidatului pentru funcția de Prim-ministru.

Totodată se cere interpretarea oficială a unor sintagme din art. 98 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova.

III. CADRUL NORMATIV PERTINENT

1. Constituția Republicii Moldova

Articolul 1 Statul Republica Moldova

(1) Republica Moldova este un stat suveran și independent, unitar și indivizibil.

(3) Republica Moldova este un **stat de drept**, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 2 Suveranitatea și puterea de stat

(1) Suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative, în formele stabilite de Constituție.

(2) Nici o persoană particulară, nici o parte din popor, nici un grup social, nici un partid politic sau o altă formațiune obștească **nu poate exercita puterea de stat în nume propriu**. Uzurparea puterii de stat constituie cea mai gravă crimă împotriva poporului.

Articolul 6

Separația și colaborarea puterilor

În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sînt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 60

Parlamentul, organ reprezentativ suprem și legislativ

(1) Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului.

(2) Parlamentul este compus din 101 deputați.

Articolul 77

Președintele Republicii Moldova, șeful statului

(1) Președintele Republicii Moldova este șeful statului.

(2) Președintele Republicii Moldova reprezintă statul și este garantul suveranității, independenței naționale, al unității și integrității teritoriale a țării.

G U V E R N U L

Articolul 96

Rolul

(1) Guvernul asigură realizarea politicii interne și externe a statului și exercită conducerea generală a administrației publice.

(2) În exercitarea atribuțiilor, Guvernul se conduce de programul său de activitate, acceptat de Parlament.

Articolul 97

Structura

Guvernul este alcătuit din Prim-ministru, prim-viceprim-ministru, viceprim-miniștri, miniștri și alți membri stabiliți prin lege organică.

Articolul 98

Învestitura

(1) După consultarea fracțiunilor parlamentare, Președintele Republicii Moldova desemnează un candidat pentru funcția de Prim-ministru.

(2) Candidatul pentru funcția de Prim-ministru va cere, în termen de 15 zile de la desemnare, votul de încredere al Parlamentului asupra programului de activitate și a întregii liste a Guvernului.

(3) Programul de activitate și lista Guvernului se dezbate în ședința Parlamentului. Acesta acordă încredere Guvernului cu votul majorității deputaților aleși.

(4) În baza votului de încredere acordat de Parlament, Președintele Republicii Moldova numește Guvernul.

(5) Guvernul își exercită atribuțiile din ziua depunerii jurământului de către membrii lui în fața Președintelui Republicii Moldova.

(6) În caz de remaniere guvernamentală sau de vacanță a funcției, Președintele Republicii Moldova revocă și numește, la propunerea Prim-ministrului, pe unii membri ai Guvernului.

RAPORTURILE PARLAMENTULUI CU GUVERNUL

Articolul 104

Informarea Parlamentului

(1) Guvernul este responsabil în fața Parlamentului și prezintă informațiile și documentele cerute de acesta, de comisiile lui și de deputați.

(2) Membrii Guvernului au acces la lucrările Parlamentului. Dacă li se solicită prezența, participarea lor este obligatorie.

Articolul 105

Întrebări și interpelări

(1) Guvernul și fiecare dintre membrii săi sînt obligați să răspundă la întrebările sau la interpelările formulate de deputați.

(2) Parlamentul poate adopta o moțiune prin care să-și exprime poziția față de obiectul interpelării.

Articolul 106

Exprimarea neîncrederii

(1) Parlamentul, la propunerea a cel puțin o pătrime din deputați, își poate exprima neîncrederea în Guvern, cu votul majorității deputaților.

(2) Inițiativa de exprimare a neîncrederii se examinează după 3 zile de la data prezentării în Parlament.

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

Articolul 134

Statutul

(1) Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova.

(2) Curtea Constituțională este independentă de orice altă autoritate publică și se supune numai Constituției.

(3) Curtea Constituțională **garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat** în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.

Articolul 135 Atribuțiile

- (1) Curtea Constituțională:
- a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;
 - b) interpretează Constituția;
 - c) se pronunță asupra inițiativelor de revizuire a Constituției;
 - d) confirmă rezultatele referendumurilor republicane;
 - e) confirmă rezultatele alegerii Parlamentului și a Președintelui Republicii Moldova;
 - f) constată circumstanțele care justifică dizolvarea Parlamentului, **demiterea Președintelui Republicii Moldova** sau interimatul funcției de Președinte, precum și imposibilitatea Președintelui Republicii Moldova de a-și exercita atribuțiile mai mult de 60 de zile;
 - g) rezolvă cazurile excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice, sesizate de Curtea Supremă de Justiție;
 - h) hotărăște asupra chestiunilor care au ca obiect constituționalitatea unui partid.
- (2) Curtea Constituțională își desfășoară activitatea din inițiativa subiecților prevăzuți de Legea cu privire la Curtea Constituțională.

2. Regulamentul Parlamentului

Articolul 1. Alegerea Parlamentului

- (1) **Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului.**
- (2) Alegerile deputaților se desfășoară în cel mult 3 luni de la expirarea mandatului sau de la dizolvarea Parlamentului precedent.
- (3) Parlamentul se alege prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, pentru un mandat de 4 ani, care poate fi prelungit, prin lege organică, în caz de război sau catastrofă.
- (4) Mandatul Parlamentului se prelungește până la întrunirea legală a noii lui componente. În această perioadă nu poate fi revizuită Constituția, nu pot fi adoptate, modificate sau abrogate legi organice.
- (5) Parlamentul nou-ales se întrunește în ședința de constituire la convocarea Președintelui Republicii Moldova în cel mult 30 de zile de la alegeri, dacă au fost aleși cel puțin 2/3 din numărul total al deputaților.

Articolul 4. Constituirea fracțiunilor parlamentare

- (1) În vederea formării organelor de lucru și organizării activității Parlamentului, deputații constituie fracțiuni parlamentare alcătuite din cel puțin 5 deputați aleși în bază de liste ale concurenților electorali, precum și o singură fracțiune parlamentară cu aceeași componență numerică din deputați aleși în bază de liste ale concurenților electorali care nu au întrunit numărul necesar pentru a constitui o fracțiune parlamentară, din deputați independenți și/sau deputați neafiliați.
- (2) Deputații aleși în bază de liste ale concurenților electorali care nu au întrunit numărul necesar pentru a constitui o fracțiune parlamentară, deputații independenți și deputații neafiliați se pot afilia altor fracțiuni parlamentare constituite potrivit alin.(1).
- (3) Fracțiunile parlamentare se constituie în termen de 10 zile după constituirea legală a Parlamentului și funcționează în baza regulamentului propriu.
- (5) Fracțiunile parlamentare își aleg organele de conducere sau conducătorii.

- (6) Deputatul poate fi membru doar a unei fracțiuni.
- (7) Deputatul poate părăsi fracțiunea. Fracțiunea poate exclude din rândurile sale unii membri.
- (8) Deputatul care a părăsit fracțiunea sau a fost exclus din fracțiune poate, după o perioadă de 6 luni de la părăsirea fracțiunii sau de la excluderea sa din fracțiune, să se alăture la orice altă fracțiune.
- (9) Președintele fiecărei fracțiuni parlamentare prezintă Parlamentului componența numerică și nominală a fracțiunilor.
- (10) Președintele ședinței stabilește succesiunea luărilor de cuvânt în funcție de componența numerică a fracțiunilor parlamentare.
- (11) Orice modificare intervenită în componența fracțiunii parlamentare se aduce la cunoștința Parlamentului în ședință plenară.
- (12) Majoritate parlamentară este considerată fracțiunea sau coaliția fracțiunilor, anunțată prin declarație, care cuprinde mai mult de jumătate din deputații aleși.
- (13) Opoziție parlamentară este considerată fracțiunea sau fracțiunile care nu fac parte din majoritatea parlamentară și care s-au declarat în opoziție față de aceasta.

Articolul 6. Organizarea fracțiunilor parlamentare și atribuțiile lor

(1) În conformitate cu prezentul Regulament fracțiunile parlamentare au dreptul să facă propuneri pentru:

- a) numirea, alegerea reprezentanților lor în Biroul permanent, în comisiile permanente și în delegațiile parlamentare permanente, ținându-se seama de reprezentarea lor proporțională în Parlament, precum și revocarea lor;
- b) ordinea de zi a ședințelor Parlamentului și ale Biroului permanent;
- c) formarea comisiilor speciale, de anchetă și altor comisii ale Parlamentului;
- d) **proiectele de hotărâri ale Parlamentului privind programul de activitate al Guvernului, proiectele actelor exclusiv politice ale Parlamentului;**
- e) formarea grupurilor de lucru și de experți pe diverse domenii de activitate;
- f) inițierea audierilor parlamentare etc.

(2) În cazul în care reprezentarea proporțională a fracțiunilor în Parlament se schimbă, fracțiunile parlamentare, după cel puțin un an de la constatarea acestui fapt, pot cere modificarea corespunzătoare a componenței Biroului permanent, a comisiilor permanente, precum și a delegațiilor parlamentare permanente.

(3) Fracțiunilor parlamentare li se pun la dispoziție încăperi pentru lucru, tehnică birotică, rechizite de birou și li se acordă servicii necesare activității lor eficiente.

(4) Președintele fracțiunii parlamentare este asistat de un cabinet propriu, care se formează ținându-se cont de reprezentarea proporțională a fracțiunii în Parlament și al cărui personal este angajat în temeiul încrederii personale acordate de președintele fracțiunii. (5) Încheierea și încetarea contractelor individuale de muncă cu personalul din cabinetul președintelui fracțiunii se fac de către Președintele Parlamentului, la propunerea președintelui fracțiunii.

(6) Fiecare fracțiune dispune de un buget anual, aprobat de Parlament, în funcție de reprezentarea numerică a acesteia în Parlament. Folosirea mijloacelor financiare alocate din bugetul Parlamentului pentru asigurarea activității fracțiunilor parlamentare se hotărăște de fiecare fracțiune în mod autonom.

PREȘEDINTELE REPUBLICII MOLDOVA, GUVERNUL

Articolul 143. Alegerea și instalarea în funcție a Președintelui Republicii Moldova

(1) Președintele Republicii Moldova este ales de către Parlament în conformitate cu prevederile art.78 din Constituție și ale Legii nr.1234-XIV din 22 septembrie 2000 cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova.

(2) Instalarea în funcție a Președintelui Republicii Moldova nou ales se face în cadrul ședinței solemne a Parlamentului.

(3) Ședința se desfășoară sub conducerea Președintelui Parlamentului în prezența candidatului a cărui alegere a fost validată de Curtea Constituțională.

Articolul 144. Validarea mandatului și depunerea jurământului de către Președintele Republicii Moldova

(1) La ședința solemnă a Parlamentului Președintele Curții Constituționale dă citire hotărârii Curții Constituționale cu privire la confirmarea rezultatelor alegerilor Președintelui Republicii Moldova și validarea mandatului lui.

(2) După citirea hotărârii Președintele Curții Constituționale declară Președintele Republicii Moldova ales.

(3) Președintele Republicii Moldova depune jurământul prevăzut de Constituție.

Articolul 145. Declinarea împuternicirilor de către Guvern

(1) După constituirea legală a Parlamentului, alegerea Președintelui Parlamentului, formarea Biroului permanent și a comisiilor permanente, Parlamentul audiază raportul Primului-ministru și acceptă declinarea de către Guvern a împuternicirilor.

(2) Guvernul, ale cărui împuterniciri au încetat potrivit alin.(1), îndeplinește numai funcțiile de administrare a treburilor publice, până la acordarea încrederii noii liste a Guvernului.

Articolul 146. Desemnarea candidatului pentru funcția de Prim-ministru

(1) După consultarea majorității parlamentare, Președintele Republicii Moldova desemnează un candidat pentru funcția de Prim-ministru.

(2) Candidatul pentru funcția de Prim-ministru va cere, în termen de 15 zile de la desemnare, încrederea Parlamentului asupra programului de activitate și a întregii liste a Guvernului.

Articolul 147. Acordarea votului de încredere Guvernului

(1) Programul de activitate al Guvernului se dezbate în ședința Parlamentului, în condițiile art.47-57.

(2) Lista Guvernului va fi examinată de Parlament în condițiile art.92 alin.(2) și (3).

(3) **Parlamentul acordă încredere Guvernului cu votul majorității deputaților aleși.**

IV. PRETINSELE ÎNCĂLCĂRI ȘI ARGUMENTELE DE RIGOARE

La 29 octombrie 2015 Parlamentul Republicii Moldova adoptă moțiunea de cenzură și își exprimă votul de neîncredere Guvernului. Motivul adoptării moțiunii de cenzură, este legat de suspiciuni de corupție.

La data de 21 decembrie 2015, prin Decretul nr. 1877-VII Președintele Republicii Moldova l-a desemnat în calitate de candidat la funcția de Prim-ministru pe domnul Ion Sturza.

În procesul de desemnare a candidatului la funcția de Prim-ministru, Președintele are un rol important, dar nu poate lua astfel de decizii fără a consulta factorii instituționali implicați în acest proces de votare a Guvernului.

Președintele Republicii Moldova ocupă un loc distinct în rândul autorităților publice abilitate să exercite puterea de stat. Conform spiritului Constituției, Președintele, fără a

face parte din nici una din cele trei puteri ale statului, este autoritatea chemată să medieze și să coordoneze unitatea și deplinătatea puterii de stat, exercitată de legislativ, executiv și autoritatea judecătorească. În acest sens, Președintele Republicii Moldova, ca și celelalte autorități publice consacrate în Titlul III al Constituției, are obligația de a-și exercita atribuțiile strict în limitele Constituției.

Potrivit art. 98 alin. (1) din Constituție, Președintele Republicii Moldova este obligat să consulte fracțiunile parlamentare la desemnarea unui candidat la funcția de Prim-ministru.

În luna noiembrie și decembrie 2015 Președintele Nicolae Timofti a avut câteva runde de consultări cu fracțiunile parlamentare în vederea desemnării candidatului la funcția de Prim-ministru.

Mai mult, art. 146 alin. (1) din Regulamentul Parlamentului obligă șeful statului să consulte majoritatea parlamentară. O majoritate parlamentară poate fi constituită din fracțiuni și deputați.

Semnatarii prezentei sesizări, 14 deputați în Parlament, foști membrii ai fracțiunii Partidului Comuniștilor din Republica Moldova, inclusiv fosta conducere a fracțiunii PCRM nu am fost consultați de Președintele Nicolae Timofti asupra candidaturii la funcția de Prim-ministru. Nu a fost consultat grupul de 14 deputați nici după părăsirea fracțiunii PCRM, un grup impunător care nu poate fi ignorat. Cei 14 deputați au anunțat părăsirea fracțiunii PCRM la ora 9.00 pe data de 21 decembrie 2015. Consultarea cu unele fracțiuni, fostele componente ale majorității parlamentare și cu deputații a avut loc la ora 14.00 a aceleiași zile. Desemnarea a avut loc după ora 16.00 a aceleiași zile.

Nu înțelegem de ce Președintele Timofti a ignorat un grup atât de numeros din Parlament, care, efectiv ar putea hotărî soarta constituirii unei majorități stabile în Parlament pentru a asigura voturile pentru un Prim-ministru și Guvern.

În declarația de părăsire a PCRM noi am declarat că dorim să susținem acțiunile de creare a unei majorități pentru a depăși criza politică. Este cunoscut, că în prezent în Parlament nu există majoritate parlamentară și în consecință nu există nici opoziție. În pofida acestui fapt, chiar dacă a existat timp suficient, Președintele Timofti nu a solicitat o întrevvedere cu grupului nostru din 14 deputați pentru consultări. În același timp un alt grup din 3 deputați a fost consultat. Astfel, constatăm și acțiuni discriminatorii a șefului statului în raport cu unii deputați, deși este cunoscut că Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului, fiind compus din 101 deputați.

Considerăm că prin ignorarea de către domnul Președinte Timofti a consultării candidatului la funcția de Prim-ministru, atât atunci când conduceam fracțiunea PCRM cât și în calitate de grup mare de deputați după părăsirea PCRM reprezintă o gravă sfidare a Constituției, în speță a art. 98 alin. (1).

Ca rezultat al acestei situații practice descrise apar alte neclarități legate de înțelesul a însăși normei constituționale menționate.

Conform art. 134 din Constituție, unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova este Curtea Constituțională.

Una din atribuțiile de bază ale Curții Constituționale, potrivit art. 135 alin. (1) lit. b) este interpretarea Constituției.

Analizând aceste norme constituționale, în virtutea activității și atribuțiilor ce ne revin în situații concrete am constatat unele ambiguități la aplicarea unor prevederi din Constituție, caz ce poate fi soluționat doar de către Curtea Constituțională prin interpretarea oficială a acestor norme.

Constituția nu ne dă un răspuns echivoc ce înseamnă efectiv „consultarea fracțiunilor parlamentare”. Este obligat să consulte șeful statului toate fracțiunile sau doar cele ce constituie o majoritate? Este această consultare un drept discreționar sau o obligație? Trebuie să țină cont șeful statului de existența unei majorități parlamentare sau nu? Trebuie Președintele să poarte consultări doar cu fracțiunile parlamentare sau și cu grupurile de deputați neafiliați? La multe din aceste întrebări nu avem răspuns și doar Curtea ar putea face lumină.

Considerăm că, într-o republică parlamentară consultările cu fracțiunile nu poate fi una de formă. Nu poate Președintele ignora voința fracțiunilor, inclusiv grupurilor de deputați care pot asigura majoritatea parlamentară pentru votarea Guvernului. O ignorare a voinței majorității parlamentare înseamnă declanșarea intenționată a unui conflict instituțional între Parlament și Președinte, conflict care poate duce la consecințe extrem de grave nu numai pentru aceste două instituții ci pentru cetățenii țării care la direct vor resimți consecințele unei crize social-economice inevitabile într-un vid de putere.

Ar fi explicabilă situația atunci când fracțiunile, din motive politice nu au nici un candidat, nu vor să susțină pe nimeni și nici nu au intenția de găsi un consens în vederea formării unei majorități parlamentare. În asemenea situații de blocaj, evident șeful statului ar putea înainta de sine stătător un candidat la funcția de Prim-ministru și în caz de nevotare, după cel puțin 45 de zile și două desemnări (sau după 3 luni de la demisia Guvernului) poate dizolva Parlamentul și numi alegeri parlamentare anticipate. În asemenea situații, când forțele politice din parlament nu pot sau nu doresc să caute soluții în vederea depășirii crizei, ei pot și trebuie să fie sancționați prin dizolvare și organizarea de alegeri anticipate. Doar așa poate fi soluționat conflictul între autorități. Dar acest scenariu reprezintă mai degrabă o excepție decât o regulă.

Totodată, în situația în care, forțele politice din parlament, fracțiunile și deputații depun efort maxim de a găsi consens, de a crea o majoritate stabilă care ar vota Guvernul și chiar aduc Președintelui confirmarea că există cel puțin 51 de voturi pentru acordarea

votului de încredere iar șeful statului ignoră această solicitare și vine complet cu altă candidatură care nu are susținere fie cu scop de presiune asupra Parlamentului pentru a impune candidatul său, fie cu scop de a provoca intenționat dizolvarea parlamentului și declanșarea alegerilor anticipate cu toate consecințele de rigoare, atunci un asemenea comportament al Președintelui sfidează flagrant un șir întreg de norme constituționale prevăzute la art. 1 alin. (3) – principiile unui stat de drept, prevederile art. 2 alin (2) care statuează expres că nici o persoană particulară, nici o parte din popor, nici un grup social, nici un partid politic sau o altă formațiune obștească **nu poate exercita puterea de stat în nume propriu**. Uzurparea puterii de stat constituie cea mai gravă crimă împotriva poporului.

Prin astfel de acțiuni este sfidat principiul separației și colaborării puterilor în stat prevăzut la art. 6 și autoritatea Parlamentului ca organ reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova (art. 60). Astfel de fapte aduc atingere statutului Președintelui Republicii Moldova care potrivit art. 77 alin. (2) din Constituție reprezintă statul și nici într-un caz nu poate reprezenta un partid sau o grupare de interese cu scop bine determinat.

Într-un final, acțiunile Președintelui Republicii Moldova de a ignora voința majorității parlamentare la desemnarea candidatului la funcția de Prim-ministru încalcă în mod direct prevederile art. 98 alin. (1) din Legea Supremă care obligă șeful statului să consulte fracțiunile parlamentare și în cazul în care este evident că există o anumită majoritate nu poate să ignore, într-o republică parlamentară unde Guvernul este în totalitate responsabil față de Parlament, voința majorității deputaților aleși și este obligat să ia în calcul această voință.

Deci, conchidem că, semnînd decretul contestat, Președintele a sfidat art. 98 alin. (1) din Constituție deoarece nu a consultat nici fracțiunea PCRM din Parlament la desemnarea candidatului la funcția de Prim-ministru și nici grupul din 14 deputați care au părăsit fracțiunea dar erau dispuși să discute pentru a susține o majoritate parlamentară stabilă.

În vederea evitării unor astfel de situații neclare pe viitor, luînd act de faptul că suntem acum în proces practic de desemnare și votare a unui Guvern, considerăm necesar o interpretare urgentă a unor prevederi din art. 98 alin. (1) din Constituție.

V. CERINȚELE SESIZĂRII

În temeiul celor expuse mai sus, în baza articolului 135, alineatul (1), litera b) și f) din Constituția Republicii Moldova, a articolul 4, alineatul (1), litera b) și f) și art. 25¹ al Legii cu privire la Curtea Constituțională, și a articolului 4, alineatul (1), litera b și f) și

art. 7¹ al Codului jurisdicției constituționale, solicităm Curții Constituționale a Republicii Moldova: